

مشروطی دانشگاه در آزمون مادری

گزارش روز

سکینه تاجی روزنامه‌نگار

تصویری که این روزها رسانه‌ها از زنان و مادران موفق می‌سازند و منتشر می‌کنند تصویر زنانه‌ای است فرهیخته‌و در حال تحصیل که هم زمان در نقش مادری نیز به خوبی عمل می‌کنند. در چند سال اخیر و با توجه به بحث فرزندآوری و سیاست‌های تشویقی آن، نمونه‌هایی از زنان موفق معرفی می‌شوند که در مسیر کسب علم و آگاهی قدم برمی‌دارند، به عنوان کنشگر، فعالان امور فرهنگی و اجتماعی اند و در کنار همه این‌ها مادر چند فرزند نیز هستند؛ مادران جویای علمی که به عنوان الگوی زن مسلمان آگاه از آن‌ها تجلیل می‌شود. اما ز چالش‌های مادری در زمانه دانشجویی و از فراز و نشیب‌هایی که در راه تحصیل دارند و حمایت‌هایی که قول آن‌ها در قوانین و مقررات داده می‌شود- اما به شایستگی اجرایی نمی‌شوند- کمتر سخن می‌رود. در این گزارش پای صحبت چند مادر دانشجو از دانشگاه‌های مختلف مشهد نشسته ایم تا مشکلاتشان را از زبان خودشان بشنویم.

مادر و کودک، باهم، به سمت دانشگاه

برای امتحانات هم موافقت شده است تا در صورت هم‌زمانی با وقت زایمان و دوران نقاهت بعد از آن، فرصت امتحان دوباره را داشته باشیم.» از مهدکودک با وجود فضایی برای نگهداری کودکان در دانشگاه می‌پرسم. خانم ضابط جزو جمعی بوده که در سال گذشته با پیگیری‌های مستمر و با اصرار فراوان توانسته است یک اتاق، تحت عنوان اتاق مادر و کودک از دانشگاه بگیرد و با هماهنگی مربی و پرستار به شکلی مستقل و خودگردان آن را برای مادرانی که مجبورند با کودک خود به دانشگاه بیایند، آماده کند، «اولین قدم این است که مادر بتواند با کودک به دانشگاه بیاید و حداقل برای چند ساعت دغدغه مراقبت از او را نداشته باشد، به قول معروف راه مهدکودک و دانشگاه یکی باشد. در قدم بعد روحیه پذیرش یک مادر دانشجو باید در بین اساتید و دیگر دانشجویان پرورش یابد. سخت‌گیری‌های بیش از حد و حس درک‌نشدن برای مادران در حین تحصیل بار اضافه‌ای است بر دوش آن‌ها.»

خانم ضابط دانشجوی مقطع کارشناسی دانشگاه علوم قرآنی مشهد در رشته علوم قرآن و حدیث است. او مادر دو فرزند ۷ و ۹ ساله و اکنون در ماه آخر بارداری فرزند سومش است. خانم ضابط از افرادی است که در دانشگاه پیگیر اجرا شدن ابلاغیه وزارت علوم برای برگزاری غیرحضوری کلاس‌ها برای مادران بوده است. بخش نامه‌ای با موضوع موارد قانونی و مصوبات معاونت آموزشی وزارت علوم در راستای اجرای قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت که در آن امکان آموزش غیرحضوری برای دانشجویان مادر پیش‌بینی شده است و بر اساس آن، دانشگاه‌ها باید با تقاضای دانشجویان مادر باردار یا دارای فرزند زیر سه سال برای آموزش مجازی یا غیرحضوری برای گذراندن واحدهای دروس نظری دوره تحصیل موافقت کنند، «در دانشگاه ما کلاس‌ها هنوز به شکل مجازی برگزار نمی‌شوند، اما قرار است غیبت‌های بیش از حد مجاز دانشجویان مادر لحاظ نشود.

مادری و مرخصی‌های بی‌دغدغه

بهتر کرده است و آن‌ها بدون دغدغه سنواتی شدن می‌توانند به تحصیل ادامه دهند. تا اینجا کار دانشگاه مطهری نقش حمایتی بیشتری در ارتباط با دانشجویان مادر خود داشته است. از خانم غفاری درباره وجود مهدکودک و شرایط نگهداری کودکان در دانشگاه می‌پرسم. در پاسخ می‌گوید که دانشگاه مطهری تا سال ۹۸ مهدکودکی مختص دانشجویان داشت، اما بعد از شیوع کرونا و غیرحضوری شدن دانشگاه و برپیده شدن مهدکودک‌ها، حالا هر سال با شروع هر ترم، دانشگاه نظر سنجی می‌کند و از دانشجویان می‌پرسد که چند نفر متقاضی تشکیل مهدکودک هستند و چون اغلب مادران از خدمات غیرحضوری استفاده می‌کنند، مهدکودک به حد نصاب تشکیل نمی‌رسد و عملاً احساس نیاز نمی‌شود.

خانم غفاری دانشجوی دانشگاه شهید مطهری در رشته روان‌شناسی و مشاوره است. او مادر دو فرزند است و فرزند دوم خود را سال گذشته در ترم هفتم کارشناسی به دنیا آورده است. خانم غفاری معتقد است بهترین حمایتی که دانشگاه شهید مطهری از مادران دانشجو می‌کند این است که در دوران بارداری و تا سه سالگی کودک، امکان تحصیل غیرحضوری برایشان فراهم شده است؛ همچنین این قانون که دانشگاه‌ها باید با تقاضای کتبی دانشجویان مادر باردار برای مرخصی یک نیم‌سال تحصیلی قبل از زایمان، بدون احتساب در سنوات تحصیلی و تقاضای مرخصی دانشجویان مادر دارای فرزند زیر دو سال، حداکثر تا چهار نیم‌سال تحصیلی، بدون احتساب در سنوات تحصیلی، موافقت کند، خیلی شرایط را برای مادران

تحصیل مادران، در گرو حمایت خانواده

و ثابت هر روز در مهدکودک حضور یابد که این مسئله با توجه به دوری راه، از نظر اقتصادی بصره نیست و همچنین به دلیل شهرستانی بودن برخی مادران، این امکان وجود ندارد. علاوه بر این، این مهدکودک‌ها در بحث هزینه‌ها و شرایط دیگر، فرق چندانی با دیگر مهدها ندارند. او به حمایت خانواده خود اشاره ویژه‌ای دارد و تأکید می‌کند که اگر مادرش نبود، امکان ادامه تحصیل نداشت؛ «اکنون تحصیل زنان در گرو حمایت خانواده و اطرافیان است که البته این نعمت برای همه فراهم نیست و در حداقلی‌ترین حالت ممکن اگر مادر محصل، کسی را برای مراقبت از کودکان نداشته باشد، عملاً باید تحصیل را (که یک حق بدیهی و اولیه است) ببوسد و کنار بگذارد، با وجود همه تأکیدی که بر بحث حضور و فعالیت زن در اجتماع می‌شود، ابتدایی‌ترین مسئله در این راه که همان نگهداری از کودک برای چند ساعت در هفته است، همچنان

خانم خوش بین دانشجوی دکتری دانشگاه فردوسی است که با دو فرزند خردسال مشغول به تحصیل است. اولین چیزی که خانم خوش بین درباره حمایت دانشگاه از مادران دانشجو می‌گوید، پیامک‌هایی است که دریافت کرده‌اند، «در این یک سال چندین پیامک برای حضور در اردوهای خانوادگی دریافت کرده‌ام. همه می‌دانند که یک مادر دانشجو با دو فرزند معمولاً زمان فراغت‌ی برای رفتن به اردو ندارد و عجیب‌ترین خدمت دانشگاه راه‌انداختن همین اردوهاست، با توجه به اطلاعاتی که در گذشته داشتیم، مهدکودک این دانشگاه صرفاً مخصوص فرزندان اساتید و کارکنان است. از خانم خوش بین می‌پرسم که آیا شرایط مهدکودک تغییر کرده است. می‌گوید: تا قبل از این اولویت ثبت نام در مهدکودک دانشگاه با مادران شاغل بوده است، البته امسال برای دانشجویان نیز ظرفیت‌هایی در نظر گرفته‌اند. اما همچنان به شکل روزانه یا ساعتی پذیرش ندارند. در صورت ثبت نام، کودک باید به شکل منظم

حمایت‌های مادرانه‌ای که باید بشود

مادر باردار یا دارای فرزند زیر دو سال برای مهمان شدن (حداکثر چهار نیم سال تحصیلی به مؤسسه آموزش عالی هم سطح یا پایین‌تر مورد تقاضا) موافقت کنند.

امکان آموزش غیرحضوری برای دانشجویان مادر پیش‌بینی شده است و بر اساس آن، دانشگاه مکلف شده است با تقاضای دانشجویان مادر باردار یا دارای فرزند زیر سه سال، جهت آموزش مجازی یا غیرحضوری برای گذراندن واحدهای دروس

عکس: مهدی غلام‌زبان/شهرار

مشکلات زنانه، قوانین مردانه

که هیچ نهاد و سازمانی، چه دولتی و چه غیردولتی، زیر بار اجرایی کردن آن نمی‌روند، برای مثال تسهیلات کاری مربوط به زمان بارداری، زایمان و شیردهی برای زنان شاغل وجود دارد، اما به دلیل نگاه سود و زیانی به این قضیه، معمولاً مدیران در مجموعه خود زیر بار اجرا کردن آن نمی‌روند، مثلاً مرخصی زایمان، زمان شیر، تخفیف ساعت‌های شیفت و... در این زمینه هم سلیقه مدیران دخیل است. اگر کارمندان خانم برای گرفتن حق حقوق خود کمی تلاش کنند، اولین گزینه‌ای که رو می‌آید، این است که اصلاً چرا باید نیروی خانم گرفت. می‌گویند کار راه‌کارمند مرد می‌سپاریم که این دغدغه‌ها را هم نداشته باشیم. تا وقتی فرهنگ مردسالارانه باشد، حتی وجود قانون هم مشکلی را حل نمی‌کند. قانونی که مردان بدون فهم اساسی مشکلات زنان تصویب می‌کنند، مخصوصاً در بحث تحصیل و اشتغال زنان، ضمانت اجرایی ندارد. خود من که در زمان اشتغال مادر شدم، به دنبال استفاده از هیچ یک از قوانین حمایتی نرفتم؛ چون ترسیدم،

فریبا صادق دانشجویی مشهدی است که در رشته علوم ارتباطات در مقطع ارشد دانشگاه آزاد اسلامی مشغول تحصیل است. او مادر دو فرزند و شاغل است و برای ما از مشقت مدیریت هم زمان نقش‌هایی که مادران دانشجو و شاغل دارند این‌طور می‌گوید: «همیشه نگاه دیگران به فعالیت زن نگاه خاصی است، مثبت یا منفی بودنش فرقی نمی‌کند. اما همین که قید زن بودن می‌آید، آن مسئله از معمولی بودن خارج می‌شود، درحالی‌که برای مردان این قبیل مسائل اصلاً مطرح نیست، مثلاً در دانشگاه بعضی اساتید واقعه‌ای مادران دانشجو را دارند، می‌گویند از ازل ترم بگویی تا شرایط شما را بدانیم و با هم کنار بیاییم، اما برخی اساتید هم اتفاقاً بعد از آنکه کمی از مشکلات را می‌فهمند، با دانشجو رفتار بدتری دارند، خانم صادق نبود قوانین را دلیل این چنین رفتارهایی بیان می‌کند و ادامه می‌دهد: «چون قوانین مصوب و معینی در این زمینه نیست، سلیقه فردی و اغراض شخصی وارد می‌شوند، هرچند که در بسیاری موارد، از جمله در بحث اشتغال زنان قوانینی داریم

از دست رفتن کل زحمات ترم

از دست بدهیم، هیچ امکانی برای امتحان مجدد وجود ندارد. دست اساتید هم برای تغییر تاریخ امتحان یا دیگر مسائل بسته است. این مشکلات معمولاً در دانشگاه‌های دولتی کمتر است و اساتاد برای همکاری با دانشجو آزادی عمل بیشتری دارد. من اما در این دانشگاه همکاری شایسته‌ای با مادران ندیدم و باید خیلی اصرار کرد و توضیح داد تا اندکی با شرایط مادر راه بیابند. اگر فرصت امتحان مجدد برای مادران دانشجو فراهم شود، خیلی به ما کمک خواهد شد. به هر حال مادران با اتفاقات پیش‌بینی نشده بیشتری روبه‌رو هستند و از دست دادن حتی یک امتحان در طول ترم، عملاً از دست دادن کل زحمات ترم است.

خانم باوندی دانشجوی دانشگاه پیام‌نور است. او به تازگی مادر شده و غیرحضوری بودن دانشگاه پیام‌نور مناسب شرایط او است، اما الزام برای حضور در کلاس واحدهای عملی، از آن جهت که در اصل دانشجو مرکز فریمان است، برایش با سختی همراه است. می‌پرسم چرا از شرایط مهمانی در مرکز مشهد استفاده نمی‌کنید که در پاسخ به هزینه مهمان شدن، علاوه بر دیگر هزینه‌های ترم اشاره می‌کند. از خانم باوندی می‌پرسم: دوست دارید به دلیل مادر بودن چه حمایتی از سمت دانشگاه دریافت کنید. اومی‌گوید: «به علت سراسری بودن سیستم دانشگاه پیام‌نور، ما برای امتحانات فقط یک فرصت داریم و در صورتی که امتحانی را به هر دلیلی

جدی‌تری صورت بگیرد و با تصویب قوانین حمایتی بیشتر و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها، به شعارهای مطرح‌شده در بحث تکریم زن و بزرگداشت مادران جامه عمل پوشانده شود. اینکه مادران بسیاری در نیمه راه تحصیل و در مواجهه با چالش‌های گوناگون توان خود را برای حل مشکلات از دست می‌دهند و قید تحصیل را می‌زنند، نشان از ضعف سیاست‌های حمایت‌گرانه است. تحصیل زنان خصوصاً در مقاطع عالی‌تر امر چندان پذیرفته‌ای نیست و به گفته بسیاری از آن‌ها، ترجیح می‌دهند که پس از اتمام تحصیل در دوره کارشناسی، وارد بازار کار شوند و با اشتغال، باری از دوش خانواده که زیر فشارهای اقتصادی خم شده است، بردارند تا اینکه هزینه‌های تحصیل و چالش‌های متعدد آن را به خانواده تحمیل کنند. مادر شاغل با اختصاص قسمتی از درآمد خود، می‌تواند هزینه نگهداری کودک را فراهم کند، اما مادر دانشجو در ابتدای راه تحصیل با سؤال «کودکم را چه کنم؟» مواجه است.

نظری دوره تحصیل موافقت کند.

- همچنین طبق مصوبه کمیسیون مقررات و آیین‌نامه‌های آموزشی و تحول در آموزش عالی، دانشگاه موظف است برای بهره‌مندی از آموزش حضوری برای مادران باردار یا دارای فرزند زیر سه سال، شرایطی را فراهم کند تا سقف غیبت مجاز ۱۶/۳ موضوع ماده ۱۶ آیین‌نامه مدیریت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی برای آن‌ها در نظر گرفته نشود و با آن‌ها مساعدت بیشتری شود.

مادر هیئت دار ۲۷ معتاد را ترک داد

خانم باشی، هیئت دار باشی و در عزا و شادی اهل بیت (ع) مردم شهرستان رادور هم جمع کنی و از دل این دورهمی‌های مذهبی معتاد هم ترک بدهی، آن هم نه یک نفر و دو نفر، بلکه به برکت همان هیئت، بانای بازگشت به زندگی ۲۷ معتاد شوی. ماشاء... دارد کارهای خانم زهرا علیرضایی! وقتی زهرا علیرضایی در شهرستان سروستان هیئت الزهرا (س) را راه‌اندازی کرد، مردم نمی‌دانستند قرار است از دل این دورهمی مذهبی چه اتفاقات نایی رقم بخورد. هیئت با گرفت. سفره گرم اهل بیت (ع) در این هیئت زنانه برپا شد و بانای هیئت تصمیم گرفت افراد معتاد محله را به واسطه هیئتی‌ها شناسایی کند و در جلسات مشاوره و با زبان نرم و دلسوزانه راضی‌شان کند برای ترک کردن و با کمک هیئتی‌ها هزینه بستری در کمپشان را هم پرداخت کند. از دل این تصمیم و «یا علی» هیئتی‌ها در این یکی دو سال ۲۷ نفر از بیماری اعتیاد نجات پیدا کرده‌اند و با حمایت هیئتی‌ها زندگی‌شان را از نو ساخته‌اند و آغاز کرده‌اند.

یادداشت

داستان بی‌قراری

مهدی غلام‌زبان روزنامه‌نگار

زندگی در عصر حاضر پر از چالش و استرس است. چه روزهای پرشماری که قلب در سینه آرامش ندارد و آدمی ناخودآگاه هر لحظه در انتظار اتفاق باخبر بدی است که شاید هیچ‌گاه هم به وقوع نپیوندد. اما چه می‌شود کرد؟! از یک طرف خاصیت زندگی‌های امروز است که گویی در آن‌ها همه چیز روی دور تند قرار گرفته است و از طرف دیگر فناوری‌های پیچیده، هیجانات کاذب، رسانه‌ها و هیاهوهای گسترده‌ای که شاید بیشتر آن‌ها در ذات خود

استرس‌آور هم نباشند، ولی اثرات و پیامدهایی دارند که قرار را از انسان می‌گیرند و در دلش شور و تلاطم ایجاد می‌کنند. دلیل دیگر ناآرامی‌ها ریختن قیغ گناه و فراگیر شدن بسیاری از زان‌های اخلاقی است که سبب می‌شود لوح سفید ضمیر انسان را تیره و تار و آرامش را از او سلب کند. فساد مالی و اداری، دروغ و غیبت، ربا و ریا، بی‌حیایی و بی‌بندوباری و هر چیز دیگری که با فطرت پاک آدمی در تضاد است، در صورتی که رواج یابد، درون انسان را به هم می‌ریزد و آرام جان او را می‌گیرد. گاهی آدمی فلسفه واقعی زندگی را فراموش می‌کند و از یاد می‌برد که این دنیا محل گذر است و نباید به آن دل بست و برایش بیشتر از آنچه که شایسته یک زندگی کوتاه و موقت است، دغدغه داشت.

دلیل این همه ناآرامی

دلیل این همه بی‌قراری و ناآرامی راهم در درون انسان جست‌وجو کنید، هم در محیط پیرامون زندگی‌اش. هر کسی در طول زندگی دچار مشکلاتی می‌شود که این مشکلات منجر به استرس، عصبانیت، ترس و دل‌شوره در او می‌شوند. از یک طرف مسائل و چالش‌های محیطی هستند که در رأس آن‌ها پدیده‌های فناورانه و رسانه‌های رنگارنگی اند که در ذات خود هیجانات کاذب ایجاد می‌کنند، همچنین می‌توان به دغدغه‌های معیشتی و اقتصادی اشاره کرد که زندگی عادی را تحت تأثیر قرار می‌دهند، از طرف دیگر درون نهاد انسان است که شاید در مرور زمان به دلایل مختلف از اخلاقی و معنویت فاصله گرفته است و بسیاری از زمان‌هایی را که صرف ارائه خدمات اجتماعی، خدمت به خلق، عبادت و در بیان عامیانه‌تر مسائل معنوی می‌کرد صرف امور دیگری از جمله فضای مجازی، ترافیک، شبکه‌های اجتماعی و مسائلی از این دست می‌کند، از این‌رو هیچ‌گاه به ذهن و ضمیر خود فرصت التیام و آرامش نمی‌دهد و همواره همانند امواج دریا در تلاطم است و وقتی را برای پرداختن به خوشن و به‌پروش مواردی که روح را جلا می‌دهند و آرامش را به همان قلب انسان می‌کنند، اختصاص نمی‌دهد. زمان‌هایی از زندگی وجود دارد که استرس، ترس و دل‌شوره انسان را مغلوب می‌کنند و باید برای غلبه بر آن‌ها راهکار مناسبی پیدا کرد.

برای آرامش قلبی و ذهنی

نباید فراموش کنیم که هر قدر هم وفاداری و اعتماد انسان‌ها به اصول اخلاقی و معنوی کم‌رنگ شود، نیازشان به این موارد تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزایش می‌یابد، حتی اگر از آن‌ها بی‌خبر باشند، یا آن‌ها را نمی‌کنند یا به آن‌ها اعتقادی نداشته باشند. خداوند در قرآن کریم به انسان توصیه می‌کند که نماز را برای ذکر و یاد خدا رزک را بدید، زمان‌هایی از زندگی وجود دارد که استرس، ترس و دل‌شوره انسان را مغلوب می‌کنند و باید برای غلبه بر آن‌ها راهکار مناسبی پیدا کرد.